

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

Központi/Felsőoktatási Validációs Rendszer fejlesztése alprojekt

A finn tanulmányút tanulságai

Készítette: Tót Éva

Budapest, 2010. április 10.

2010. április 7–9. között a validációs alprojektben dolgozó 5 szakértő (Cser Erika, Derényi András, Kodácsy Tamás, Stéger Csilla, Tót Éva) két és fél napos konzultációs programon vett részt Turkuban a finn és a svéd egyetemen, illetve Helsinkiben a Haaga-Helia nevű, két korábbi intézmény egyesülésével létrejött „főiskolán”. Az alábbiakban a szakmai tanulságok rövid összefoglalására teszünk kísérletet.

A program és a szereplők

A program összeállítója és a vendéglátók a University of Turku munkatársai, Riitta Pyykkö és Timo Haltunen voltak. Eltérő pozícióban ugyan, de mindketten a finn elismerési rendszer (a finn rövidítése AHOT) szakértői, illetve számos nemzetközi felsőoktatás-fejlesztési program aktív résztvevői.

Az első és második napon az elismerési eljárás alkalmazását az egyetemek szemszögéből mutatták be. Általános áttekintést kaptunk a finn felsőoktatás-politikáról és az elismeréssel kapcsolatos fejlesztési projektekről, illetve a turkui egyetem (<http://www.utu.fi/en> intézményi szintű gyakorlatát mutatták be, elsősorban az egyetem dolgozóinak az eljárás alkalmazására történő felkészítését szolgáló tevékenységeket. Emellett bemutatták az eljárás részleteit, és a régóta működő hallgatói tanulmányi tanácsadó rendszert, amelynek az elismeréssel kapcsolatos tájékoztatás és orientálás is a részévé vált.

A második napon a közeli svéd egyetemen (Åbo Akademi University <http://www.abo.fi/public/en/>) folytatódott a megbeszélés. Az intézmény működéséről kapott általános tájékoztató után részben az előző nap témáját folytattuk, összevetve a magyar és a finn fejlesztés eddigi tapasztalatait, a felsőoktatási rendszereknek a fejlesztést támogató és hátráltató jellemzői mentén. A program második felében a munka és tanulás összekapcsolásának a lehetőségeiről tartott előadást a téma egyik legjobb finn szakértője, majd az elismerési rendszer fejlesztésével kapcsolatos PR-munkáról, a különféle érdekelt társadalmi csoportok elérésének módjáról és a fejlesztési projekt tájékoztatási rendszeréről szóló prezentáció került sorra.

A harmadik napon Helsinkiben, a Haaga-Helia (<http://www.haaga-helia.fi/en>) nevű intézmény vendégeiként hallhattunk prezentációkat az elismerési eljárás gyakorlati bevezetésének kérdéseiről. Az intézmény a „duális” felsőoktatási szektoron belül az „alkalmazott tudományok egyeteme”, azaz a széles képzési spektrumú, szakfőiskolai típusú alszektor egyik jelentős méretű intézménye. Meghívottként a Metropolia (<http://www.metropolia.fi/>) nevű, hasonló intézmény két munkatársa is jelen volt (és az egyikük saját intézményi modelljükről magyar nyelvű prezentációt készített). Így az első és második napon tárgyalt egyetemi nézőpont mellett más megközelítésben, egy más közegben működő intézménytípus szemszögéből is bemutatták az elismerési eljárás működését.

Az eszmecsere az irországi programhoz viszonyítva jóval „kétoldalúbb volt”, aminek talán az is oka volt, hogy az eljárás alkalmazása Finnországban ugyan széles körű, de a fejlesztőmunka eddigi eredményei sem jelentenek áthidalhatatlan távolságot a magyar helyzethez viszonyítva, ezért a szakmai párbeszéd mindkét fél számára egyaránt tanulságos lehet.

A vendéglátók maguk is szerettek volna tájékozódni a magyar fejlesztési program fő irányairól, a magyar felsőoktatás, azon belül is a kreditrendszer működésével kapcsolatos kérdésekről, illetve a számukra jelenleg kiemelt kérdésként felmerülő intézményi integráció témakörében. A beszélgetés során – az éppen tárgyalt témához, a nemzeti stratégiához kapcsolódóan – az ír tanulmányút tapasztalataink rövid összefoglalására, megosztására is sor került.

A jól strukturált és sokféle releváns témát felvető program keretében mindvégig nagyon nyitott és tárgyyszerű eszmecsere folyt, amelynek során igen sok ponton sikerült – a nyilvánvalóan meglévő különbségek mellett – azonosítani a fejlesztés jellemzően hasonló csomópontjait.

A tanulságok

1. 2006 óta indult meg intenzívebben az elismerési eljárásnak a felsőoktatási intézmények szintjén történő kidolgozása, integrálása, illetve továbbfejlesztése. Az ezt szolgáló fejlesztési programok jelenleg a második szakaszban tartanak. Ezek középpontjában olyan felkészítő programok állnak, amelyeknek célja a felsőoktatási szereplők, illetve a széles értelemben vett érdekeltek egyes csoportjainak elérése. A legintenzívebben a felsőoktatásban oktatókra fókuszálnak, ebben a közegben a legerősebb az „ellenálás”, workshopok sora szolgálja meggyőzésüket és az értékelői, tanácsadói szerepre történő felkészítésüket.

2. Finnországban is egyértelművé vált, hogy a felsőoktatásban az elismerés elsődleges területe a formális képzésben már igazolt tudások/tanulási eredmények befogadása. A tapasztalati tanulás, azaz a dokumentumokkal nem igazolt, munkavégzés vagy más tevékenység során elsajátított ismeretek és kompetenciák mérése még kidolgozatlan, az igény is mérsékeltebb, illetve az intézmények nem rendelkeznek a szükséges módszerekkel és erőforrásokkal, hogy ebbe az irányba is erőteljesebben kiterjessék a gyakorlatot.

Bár az eljárás alkalmazásának szabályozása mindenütt tartalmazza a tapasztalati tanulás révén megszerezhető tudás beszámítását, alapvetően a megelőző formális képzésekben elért igazolt tanulási eredmények beszámítása alkotja a tényleges gyakorlat zömét. A teljes képesítés megszerzésének nincs ugyan akadálya a finn felsőoktatási rendszerben, de a határt ott húzzák meg, hogy mindenkinek el kell készítenie a képzést záró dolgozatot (a képzéstől függően megszabott terjedelemben), ezt a kötelezettséget nem lehet az eljárás keretében „kiváltani”.

3. A környezeti feltételek természetesen irigylésre méltóan kedvezőek és támogatóak: a nemzeti konszenzust magától értetődő alapnak tekintik. (Emellett a vendéglátók egyenesen a bizalom országaként jellemezték magukat.) Mindezek mellett erős felsőoktatás-politika támogatja az eljárás bevezetését, amely ugyanakkor a befogadás lehetséges üteméhez igazítja a támogató, felkészítő tevékenységeket.

4. Az elismerés két rendszerbe, illetve folyamatba ágyazódik be. Az egyik a minden hallgatót érintő tanácsadói rendszer (amelynek különböző fázisai vannak: a felvételihez és a tanulmányok megkezdéséhez kapcsolódó tanácsadástól kezdve a minden hallgató számára kötelezően elkészítendő egyéni/személyes tanulmányi tervig).

A hallgatók egyéni tanulmányi tervének (*personal/individual study plan*) elkészítése olyan, ma már tradícióként azonosított általános gyakorlat, amely a diákok számára is lehetővé teszi, hogy már a képzés elején „egyben lássák” és átgondolják képzésük menetét, céljait. Kevésbé hangsúlyozott, bár fontos mozzanata a folyamatnak, hogy az őket ebben segítő (és erre a feladatra kiképzett) tanárok is jóval inkább a képzési folyamat egészének átlátására, átgondolására kényszerülnek, mintha pusztán saját oktatott tárgyakkal foglalkoznának. Személy szerint ebben az intézmény által működtetett „párbeszédben” látom leginkább megtestesülni az egész életen át tartó tanulás lényegét – hogy az egyén rákényszerül saját tanulási tevékenységének tudatosítására, átgondolására, reflektált módon való kezelésére. Hogy ez személyessé formált módon zajlik, az nyilvánvalóan az intézményi értékek és szellemiség átadásának, a hallgatók „intézményi szocializációjának” is fontos eleme, még ha az amúgy erős érdek-képviselési súlyllyal rendelkező hallgatói szervezetek (a hallottak szerint) olykor „keveslik” a személyre szóló tanácsadás mennyiségét.

A másik „keret”, ahova az elismerési eljárás illeszkedik, illetve ahova tudatosan integrálják, a felsőoktatási intézmények erős minőségbiztosítási rendszerei. Bár erről a látogatás során a többi témánál jóval kevesebbet hallottunk, az bizonyos, hogy ezen a téren is jóval feltételhiányosabb a magyar fejlesztés kontextusa.

5. Az elnevezésekkel, a fogalmak egységes értelmezésével kapcsolatban a finn kollégák a hazai fejlesztőmunka során tapasztalt problémákról számoltak be. A finn kontextusban az angolból átvett RPL elnevezés fordítását használják, a svéd nyelvű intézményekben a validáció szóból képezték az eljárás megnevezését, ami nem könnyíti meg a szakmai párbeszédet. Emellett számos apró terminológiai tisztázatlanság megoldását még előttük álló feladatként azonosították.

A vendéglátók a program végén felvetették a további együttműködés lehetőségét, amelyre számos konkrét ötlet, javaslat fogalmazódott meg már ott a helyszínen.

- » Ezek közül a legfontosabb, hogy a validációs alprojekt 2010 szeptemberére tervezett zárórendezvényéhez érdemes lenne egy olyan kiegészítő konzultációs programot kapcsolni, amely lehetőséget teremtene a hazai felsőoktatási intézmények egy érdeklődő szűkebb köre számára, hogy betekintést kapjanak a finn fejlesztés leglényegesebb kérdéseibe, és (akár más támogatási forrásokból pályázható eszközökkel) szorosabb együttműködést alakítsanak ki a fenti finn intézményekkel, vagy a finn partnerek révén intézményi megvalósítást szolgáló nemzetközi hálózatok munkájába kapcsolódjanak be.

Több olyan téma is felmerült, amely kapcsolódik az elismerési eljárás fejlesztéséhez, és mindkét országban releváns, azaz a közös és kölcsön tanulás tárgya lehet, ilyenek pl.

- » A tanácsadási rendszer további fejlesztése, kibővítése, rendszerré szervezése, illetve az ún. LLG (Lifelong Learning Guidance) felsőoktatási vonatkozásainak elemzése. Finn részről gazdag tapasztalatok állnak rendelkezésre az egyéni tanulási terv elkészítésével és a képzésbe integrálásával kapcsolatban.
- » A tanulási eredményekre alapozott fejlesztések, illetve a szemlélet megerősítését szolgáló együttműködések.
- » Az elismerési eljárás támogatását szolgáló eszközkészlet informatikai fejlesztések révén való gazdagítása (e-eszközök, e-megoldások fejlesztése, továbbfejlesztése).
- » A módszertani eszköztár fejlesztése a tapasztalati tanulás eredményeinek azonosításában, értékelésében, elismerésében.